

Lidt om blinde og svagsynede børn i børnehaven

Af: Tone Rebbestad

At have et stærk svagsynede eller blindt barn i børnegruppen giver nogle udfordringer.

Her skriver Tone Rebbestad om hvordan du kan lægge forholdene til rette for barnet.

I lighed med andre børn med funktionsnedsættelse har blinde eller svagsynede børn fortrinsret til en børnehaveplads. Det blinde børn er som oftest det eneste med denne funktionshæmning i børnehaven. Det vil med andre ord sige, at det kun har seende rollemodeller at sammenligne sig med i sin egen identitetsopfattelse. Som mange andre

børn med forskellige diagnoser, tror jeg det er vigtigt, at det, udover de andre børn i børnehaven, får kontakt med andre i samme situation. For at børnehavetilbuddet skal være så godt som muligt, er det nødvendigt med information og opfølgning fra en specialpædagog, at personalet får kurser, og at der bliver ansat ekstra hjælp i børnehaven, som gør, at personalet bliver ressourcestærkt nok til at give barnet den ekstra støtte og hjælp, det har brug for.

Tidlig stimulering og forebyggelse

Det er vigtigt at tænke tidlig stimulering og forebyggelse, når det angår disse børn, da svigt på færdigheder i motorik, begreber, sociale relationer og andre praktiske gøremål, kan medføre store psykiske problemer og skæv udvikling. De manglende synsindtryk må barnet kompensere for på andre måder, og barnet må stimuleres dagligt. Andre sanser, som kan være med til at kompensere, er hørelsen og de taktile sanser. Har barnet en synsrest i behold, må den også stimuleres til brug, og en del af kommunikationen, samarbejdet og læringen som for os andre foregår ved hjælp af synet må erstattes med nærhed, berøring, lytning og bevægelse. Barnet kan ikke, som mange lader til at tro, udvikle en "sjette sans", men de kan optræne de andre sanser til at blive bedre end seende børns.

Synssansen er den sans, som har størst kapacitet i forhold til at indtage information og læring. Og til at nå vigtige milepæle sprogligt, motorisk og kognitivt, er synet nok den vigtigste drivkraft. Tabet af denne sætter anden udvikling i fare og giver store udfordringer både til forældre og børnehavepersonale. Som alle andre børn vil de have behov for leg og udvikling, og børnehaven bør få oplæring i specielle metoder, principper, teknikker og hjælpemidler, som er udviklet til formålet.

Mål for arbejdet

I en norsk artikel i bogen "Specialpædagogikk i førskolealder" har jeg fundet tre fornuftige mål at sætte for arbejdet:

- at barnet får en ægte tilknytning til andre mennesker
- at der skabes et levende, rigt og varieret miljø rundt om barnet
- at barnet motiveres/opmuntres til størst mulig interaktion med miljøet rundt omkring det

Der står videre at principperne for undervisning af synshæmmede må bygge på

- konkretisering
- emneundervisning
- egenaktivitet

Der er udviklet gode metoder og teknikker, sådan at børnene lærer sig at klare sig med ADL-færdigheder (almindelig daglig livsførelse) og et velegnet hjælpemiddel for blinde og svagsynede er en båndoptager. I børnehaven bør børnene præsenteres for blindskift på lige linie med, at andre børn præsenteres for tal og bogstaver som led i den forberedende læse- og skriveindlæring. Børnene må blive bekendt med tingenes placering i børnehaven, og alt for ofte ommøblering bør undgås.

Hvordan forholde sig til blinde eller svagsynede?

Under en forelæsningsrække med den norske pædagog Jorunn Aaland gjorde jeg mig nogle notater om, hvordan man opfører sig i samvær med blinde eller svagsynede. Nogle af disse, vil jeg gerne dele med læserne:

- det er dig som seende, der må signalere, at du har lyst til kontakt
- snak til den synshæmmede før du tager fat i ham/hende og sig, hvem du er
- brug naturlig stemme, det er synet, som er skadet, ikke hørelsen
- at bruge ord som "se" går helt fint ("kom så ser vi om vi kan finde ...")
- gør barnet opmærksom på, at du kommer eller går
- en dør må enten være helt åben eller helt lukket
- spørg om barnet behøver hjælp før du hjælper
- leder du barnet, når I går, så lad det holde dig på armen eller i hånden og selv lidt foran
- hvis I serverer mad i børnehaven, så er det ikke unaturligt, hvis barnet vil mærke efter med fingrene, hvor maden ligger på tallerknen. Du kan fortælle hvilken slags mad, det er
- når de andre børn løber af sted med naturlig fart og impulsivitet, må den voksne prøve at forhindre, at det svagsynede barn bliver ladet alene tilbage
- ved udeleg bør den voksne holde øje. Det er let at komme i vejen for en gyngel eller ikke være opmærksom på al legetøjet, som pludselig ligger

spredt. Er I på tur, så gør opmærksom på skråninger i terræn, trapper og fortovskanter.

- Lad det synshæmmede barn bruge fingrene til at blive bekendt med dig, mærke dit ansigt, om håret er langt eller kort, om du har briller osv. Husk det bruger fingrene til at se med.

Tegn på svagsynethed

I den tid jeg arbejdede som ledende lektor, kom jeg enkelte gange i kontakt med børn og forældre eller børnehaveansatte, som funderede over, hvad der kunne være grunden til et barns sene udvikling. Barnet var med andre ord ikke diagnosticeret. I et tilfælde viste det sig, at barnet var stærkt svagsynet og derfor havde et dårligt fungerende kropssprog, en fattig mimik og motorik og sågar et dårligt sprog.

Andersen og Hunstad (1998) giver en praktisk liste over, hvad der kan være tegn på, at barnet ser dårligt, og som børnehavepersonalet kan have nytte af at vide, når de observerer:

- unormal se-afstand
- kniber øjnene sammen
- lukker et af øjnene
- lysfølsomhed
- skeler
- skæv hovedstilling
- uvilje mod aktiviteter som stiller krav til synet (puslespil/tegning/perler)
- gnider sig i øjnene
- meget hovedpine
- rindende, røde øjne
- overser personer eller genstande
- går ind i ting
- virker unødig klodset
- knuser ting fordi de rammer mod kanten
- ikke bryder sig om ufremkommeligt terræn
- snubler og falder mere end andre børn
- balanceproblemer

Jeg håber, at I i børnehaven kan have nytte af de praktiske råd, jeg har forsøgt at give jer i denne lille artikel, som er skrevet med hjælp fra stof i:

"Specialpedagogikk i førskolealder" af Eck og Rognhaug, 1998, TANO
"Specialpedagogikk" af Befring og Tangen, 2001, Cappelen
"Barn og unge med specielle behov 2! Af Dag Nilsson, 1985, Universitetsforlaget